

ЄНС АНДЕРСЕН

ЦЕЙ ДЕНЬ І Є ЖИТТЯМ

БІОГРАФІЯ АСТРІД ЛІНДГРЕН

*Переклала з данської
Оксана Смерек*

УДК 929:821.113.6-05Лін
А 65

Андерсен Єнс

А 65 Цей день і є життям. Біографія Астрід Ліндгрєн / пер. з дан. Оксана Смерек. К. : Наш Формат, 2021. 320 с. : іл.
ISBN 978-617-7863-65-5 (паперове видання)
ISBN 978-617-7863-66-2 (електронне видання)

У дитинстві вона була допитливим дівчиськом, а-ля гарсон, прообразом майбутньої Пеппі й бунтаркою-непосидою. А в дорослому житті їй довелося подолати невідомість, сором перед батьками і суспільством, втечу, голод, зворотний бік пристрасті, безліч порогів, спроб і рукописів. Та, як твердить сам автор біографії Єнс Андерсен, фортуна незмінно виявляла до неї прихильність.

Тож яким насправді було життя Ліндгрєн? Чи вдавалося їй тримати баланс між особистим і творчим, велелюдністю і самотністю? У яких обставинах з'являтимуться безсмертні брати Лев'яче Серце, Пеппі Довгапанчоха, Карлсон і Мадікен? Автор філігранно перемежує текст листами і фотографіями, щоб ми могли дізнатися більше про улюблену авторку і день — ціною в життя.

УДК 929:821.113.6-05Лін

«Наш Формат» висловлює вдячність Danish Arts Foundation за фінансову підтримку у виданні цієї книжки.

Перекладено за виданням: Jens Andersen. *Denne dag, et liv: En Astrid Lindgren-biografi* (Leck, Gyldendal, 2019, ISBN 978-87-02-27848-4).

Цитати зі шведської на данську переклала Кіна Боденгоф.

ISBN 978-617-7863-65-5 (паперове видання)
ISBN 978-617-7863-66-2 (електронне видання)

Усі права застережено. Alle rettigheder forbeholdes
© Jens Andersen & Gyldendal, Copenhagen 2014.
Published by agreement with Gyldendal Group Agency
© Смерек О., пер. з дан., 2021
© ТОВ «НФ», виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2021

Зміст

Передмова	9
Листи прихильників до авторки	11
А-ля ґарсон	20
Містерія розмноження	45
Алея Надії	67
Ваші діти — не ваші діти	97
Матері всіх країн, єднайтеся!	129
Революція в дитячій кімнаті	158
Птиці скорботи та співучості	187
Поезія білих ночей	218
Боротьба за фантазію	245
Я танцювала у власній самотності	274
Астрід Ліндґрен — вибране	309
Джерела	311

Я знаю, що не є сенсом життя! Накопичувати гроші, а з ними всяку всячину, жити як знаменитості, світитися на зіркових сторінках тижневиків, боятися самотності й тиші так сильно, щоб навіть не мати змоги спокійно задуматись: «Як я проживаю свою коротку мить на Землі?».

АСТРІД ЛІНДГРЕН,
1983

Передмова

Біографія передбачає наявність двох: того, хто пише, і того, про кого пишуть. Однак найчастіше у процес залучено значно більше людей, які й впливають на остаточну версію. Серед них, наприклад, автори попередніх книжок і статей, якими згодом можуть скористатися біографи. У списку джерел наприкінці цієї праці містяться посилання на всі книжки, статті, часописи й вебсайти про життя та діяльність Астрід Ліндгрєн. Я в боргу перед ними всіма. Поряд — покажчик персоналій і огляд доробку Астрід Ліндгрєн.

Дуже дякую тим, хто допоміг мені роздобути інші матеріали джерел під час роботи. Передусім — бібліографині Астрід Ліндгрєн Лені Тьорнквіст, яка невтомно допомагала порадами та вказівками, навчивши данця орієнтуватися в архіві Астрід Ліндгрєн у Національній бібліотеці в Стокгольмі. Її, до речі, внесено до списку світових пам'яток ЮНЕСКО 2005 року. Принагідно висловлюю подяку стенографістці Бріт Альмстрьом, яка допомогла розшифрувати архівні стенограми Астрід Ліндгрєн. Заразом дякую за допомогу Анні Еклунд-Йонсон із Регіонального архіву Вадстени, бібліотекареві Бруно Свіденборгу з Королівської бібліотеки в Копенгагені, а також головній редакторці відділу літератури для дітей і юнацтва видавництва «Гюльдендаль» Елін Альгрєн-Петерсен.

У процесі написання біографії залежиш від людської доброзичливості, щедрості й готовності допомогти своїми фаховими знаннями та спеціальними навичками. Дякую Тому Альсінгу, Барбро і Бертілу Альвтеґену, Урбану Андерсону, Малін Біллінг, Девіду Бюґге, Гелен Даль, Галлі Енг, Белінді Еріксен, Єнсу Фельке, Якобу Форшелю, Лені Фріс-Ґедін, Еві Гліструп, Клаусу Ґотфредсену, Стефану Гільдінгу, Есперу Ґюґенхавену, Аннелі Карлсон, Черстін Квінт, Єппе Лаунб'єрг, Катріне Ліллеер, Анніці Ліндгрєн, Йорну Лунду, Карлу Улофу Ньюману, Нільсу Ньюману, Іді Балслєв-Олесен, Йогану Пальмбергу, Свену Райнеру Йогансену, Гунвору Рунстрьому, Нінгу де Конінк-Сміту, Ане Меєр Сан-

дрейд, Лісбет Стевенс Сендеровіц, Маргареті Стрьомстедт, Торбену Вайнрайгу, Гелле Фогт і Ельзі Тролле Еннерфорсу.

Особлива подяка приватній компанії Saltkråkan AB за практичну й технічну підтримку, принаймні в тому, що стосується фотографій, К'елю-Оке Гансону та співробітникам «Культурного центру Астрід Ліндгрєн» у Віммербю, а також Якобу Нюліну Нільсонові з віммербюзької бібліотеки. Вдячний данській перекладачці творчості Астрід Ліндгрєн Кіні Боденгоф, Єні Тор з агенції Gyldendal Group Agency й моїм редакторам Вібеке Майнлунд і Йоганнесу Пісу.

Урешті-решт завдячую Данському мистецькому фондові та Дансько-шведському фонду за фінансову підтримку, а ще завжди невтомній першій читачці Єтте Гларгор. І наостанок, за не менш цінну допомогу, Карін Нюман — доньці Астрід Ліндгрєн, яка підтримала ідею написати цю книжку. Без її зацікавленості, проникливості та активної співучасті у тривалих бесідах і електронному листуванні впродовж півтора року нічого не відбулося б.

ЄНС АНДЕРСЕН

Копенгаген, серпень 2014 року

Листи прихильників до авторки

У продовж 1970-х років метушня на поштовому відділенні на розі Далагатан і Оденгатан зростала. А все через одну старшу пані, схожу на багатьох інших літніх жінок. Ми зустрічаємо їх на вулиці, в парку, продуктовому магазині й кондитерській у тій частині Стокгольма, що називається Васастан. Улітку кожнісінького дня в поштовій скриньці цієї немолодої пані з'являвся жмут листів. А в роки її ювілеїв — 1977-й, 1987-й і 1997-й — поштареві доводилося дзвонити у двері на Далагатан, 46, щоб доставити мішки з пакунками й листами з поштовими марками з усього світу. Коли багато з надісланого перечитали й відправили відповіді, пошту в паперових ящиках підіймали аж до стелі. Були там не лише веселі вітальні листівки та пістряві дитячі малюнки, а й привітання із золотими облямівками від державних діячів і королівських чинів. Але також листи від звичайних людей, охочих узяти автограф, прохання про гроші, фінансову й моральну підтримку для певної політичної справи.

Більшість адресантів, які роками писали Астрід Ліндгрєн, висловлювали передусім щирі прихильність і захоплення, а нерідко й користали з нагоди поставити авторці зо два запитання. До того ж не завжди такі невинні, як тоді, коли група дітей зі шведського дитсадка хотіла почути про те, чи коні справді можуть їсти морозиво; а дев'ятирічна Крістіна з Ярфалли просила пояснити, як батько Пеппі в серіалі міг надсилати їй гроші у пляшці, коли перебував у в'язниці. Серед гори листів траплялося немало кмітливих «дорослих» запитань: шлюсар Карлсон просив дозволу назвати свою фірму «Карлсон на даху», а власник лісу в Ямтланді випитував, чи не зацікавлена, бува, авторка-природолюбка придбати кілька гектарів смерекового лісу. Один чоловік, що відбував покарання за вбивство дружини, писав Астрід Ліндгрєн на Далагатан, щоб поцікавитися, чи не взялася б вона написати книжку про його життя.

Добряча порція з-поміж сімдесяти п'яти тисяч листів, які, як відомо, авторка отримувала аж до своєї смерті в січні 2002 року і які сьогодні зберігаються в архіві Астрід Ліндгрєн у Національній бібліотеці Стокгольма, були дуже особистими. Коли йдеться про матір Пеппі та Еміля, то здається, що не існувало межі поміж публічним і приватним, яке потрібно поважати. Літню Астрід Ліндгрєн в усьому скандинавському світі вважали «мудрою старенькою» та духівницею: у неї можна було полегшити власні сердечні муки й запитати поради щодо життєвих труднощів. Одна дописувачка, наприклад, бажала, щоб «Астрід» виступила посередницею в жорсткій суперечці між сусідами, а друга запитувала, як їй бути зі своєю обтяжливою старою матір'ю. Третя листувальниця впродовж чотирнадцяти років засипала дитячу письменницю листами з проханнями допомогти їй із грішми. У сімдесяти двох листах щоразу були нові детальні прохання про фінансову поміч на окуляри, ремонт автомобіля, рахунки за сантехніку, борги за азартні ігри тощо. Якийсь австрієць написав про своє давнє бажання купити новий будинок і цікавився, чи не подарувала б мама Пеппі значну суму в доларах на його віллу «Хованку». З Данії приблизно сорок років надходили різдвяні листи від одного батька, який звітував про все на світі з життя власної немалої сім'ї, а на Різдво не забував покласти трохи дитячої випічки. З передмістя Стокгольма відбувалося справжнє бомбардування листами залицяльника. Надсилав їх один літній пан, на слід якого вийшли, коли втрутився видавець удови Ліндгрєн і пригрозив надокучливому ловеласові позовом у поліцію.

Листи шанувальників займають левову частку архіву і свідчать про колосальну важливість авторства — у друкованому тексті, у фільмі чи телесеріалі — так було завжди. Від часу появи епохальних книжок про Пеппі Довгапанчоу в 1940-х потік кореспонденції десь приблизно до 1960 року перетворився певною мірою на тягар для старанної авторки й зайнятої редакторки видавництва, яка писала свої тексти щоранку навіть під час відпусток, навідувалась у видавництво після обіду та читала чужі книжки й рукописи вечорами. Лише коли в 1970 році Астрід Ліндгрєн пішла з редакторської посади на пенсію, на адресу Далаґатан, 46 пошта впала, як лавина. Це означало, що на початку 1980-х років Астрід Ліндгрєн потребувала постійної допомоги секретарки, щоб вести кореспонденцію з усіма своїми шанувальниками.

Це було пов'язано з трьома подіями: публікацією «Братів Лев'яче Серце», своєрідною «справою про Помперіпоссу» (1976), у якій Астрід Ліндгрєн повстала проти податкової політики Швеції, і присудженням Премії миру німецьких книготорговців (1978) — у ній пацифістка Астрід Ліндгрєн якраз у часи роззброєння виступила з подячною промовою. Авторка запевнила, що боротьба за стабільний мир у світі починається з дитячої кімнати. Себто з виховання майбутніх поколінь.

Карін Нюман, донька Астрід Ліндгрена і Стюре Ліндгрена, народилась у Стокгольмі у травні 1934 року й упродовж пів століття була свідком зростання культу своєї матері як авторки й особистості. Вона розповідає, що жінки і чоловіки різного віку писали й телефонували Астрід Ліндгрена, а бувало, що навіть вистукували у двері на Далагатан. Часто без жодної причини, лише щоб потиснути руку авторці та виявити вдячність за радість і задоволення від її фантастичного художнього світу.

Серед них було чимало молодих людей з-за кордону, продовжує Карін Нюман, які в листах прохали Астрід Ліндгрена про активну допомогу: «Нещасливі діти й молодь з Німеччини, які прагнули переселитись у Швецію, про яку вони читали у книжках про Гамірне чи Сальткроку. Це створило проблему для Ліндгрена, оскільки вона завжди хотіла зробити добро тим, кому було погано, проте нічим не могла зарадити». Найчастіше причиною довгих відчайдушних листів від таких молодих людей було перевернуте догори дном сімейне життя, брак турботи й надто велика емоційна прірва між батьками і дітьми. Наприклад, у 1974 році Астрід Ліндгрена написала одна розчарована німецька дівчина підліткового віку — просила про допомогу. Натхненна книжками Ліндгрена юнка вивчила шведську мову й розповіла в листі про свого батька, сімейного тирана, який зайшов так далеко, що привів свою коханку додому.

Астрід Ліндгрена ніяк не могла забути цього листа і згадала його згодом в іншому листі до шведського підлітка, якому, мабуть, було б корисно послухати про проблеми й виклики, що постали перед його ровесниками в інших країнах. Як писала 66-річна Астрід Ліндгрена:

...очевидно, в усій німецькій імперії немає такої особи, до якої можна було б звернутися. Вона не дуже горить життям, не знає, чого прагне, пробує спочатку одне, тоді інше, втомлюючись від цього за якийсь короткий проміжок часу (...). Думаю, ця дівчинка продемонструвала своє непросте психологічне становище. Та я справді не здатна досягнути цього й допомогти ніяк не можу (...). Так, Боже, скільки ж того нещастя!

З-поміж 30–35 тисяч листів в архіві, які надходили від дітей і молоді з різних країн, є прохання про можливе продовження якоїсь певної книжки, запитання про те, як саме авторка писала свій текст, а ще — благання до «тітоньки Астрід» посприяти листувальнику чи листувальниці просунути в черзі на прослуховування в театрі чи кастинг якогось фільму. Мрія стати зіркою в наступній екранізації окремого твору Ліндгрена була також важливою частиною дуже особливого листа, що потрапив у поштову скриньку на Далагатан навесні 1971 року. Його надіслала дванадцятирічна Сара Люнґранц із провінції Смоланд. На першій сторінці вгорі цього експресивного листа, написаного

двома різними почерками і з безліччю знаків оклику, була така фраза: «Хочете зробити мене щасливою?».

Це запитання започаткувало в 1970-х роках тривале листування між літньою всесвітньо відомою письменницею на етапі ранньої осені її кар'єри й однією вдумливою шведською дівчинкою, яка заблукала й нерідко почувалася зайвою в житті та не могла збагнути, що робити зі своєю юністю. На початку листування, що вийшло книжкою «Твої листи я зберігаю під матрацом», читаємо, що Астрід Ліндгрєн прагнула допомогти Сарі Л'юнгкранц, утім 63-річна письменниця мусила передовсім придивитися до цієї темпераментної дівчинки. Перший лист Сарі, власне, не вельми приємно вразив Астрід. У ньому прочитувалося щось інше, ніж скромне бажання дівчинки потрапити на прослуховування. Натомість звучала ганебна критика юних акторів, які зіграли в останньому фільмі про Пеппі Довгапанчоку, та невдоволення малюнками Бйорна Берга з нової книжки про Емілія «Пригоди Емілія з Л'юнеберги». Здається, дівчинка не страждала комплексом меншовартості, хоча саме це намагалася висловити десь між рядками.

Отож перша відповідь Астрід Ліндгрєн була короткою і прохолодною. Певний невеличкий урок дівчинці, яка почервоніла до самих вух, коли читала лист, а тоді спустила його в унітаз. Авторка деяких улюблених Сариних книжок нагадала їй про небезпеку бути заздрісною, ще й запитала на додачу, чи усвідомлює Сара, чому в неї так мало друзів, чому вона часто залишається одна й почувається самотньою в цьому житті?

Власне, «самотність» — у нордичній культурі таке табуйоване й негативно заряджене поняття, що це навіть важко передати словами. Поза сумнівом, усі ми знаємо це відчуття й у різний спосіб упродовж усього життя шукаємо усамітнення, проте саме цей мотив наступними роками проходитиме червоною ниткою в листуванні самотньої підлітки й не менш самотньої письменниці. У 1970-х Астрід Ліндгрєн могла озирнутися на власне життя, коли дитиною, юнкою, одинокою матір'ю, дружиною, вдовою, художницею часто мріяла належати самій собі, насолодитися власним товариством. Іноді вона боялася тієї самотності, а бувало, що невимовно за нею тужила. І та, яка вслід за своїм смоландським гаслом «нічого не виносимо з хати» завжди встановлювала межі того, що саме громадськість може знати про людину, яка стоїть за Астрід Ліндгрєн, часто на чиєсь прохання напрочуд відверто розповідала про самотність в особистому житті. Приклад цього знаходимо в інтерв'ю Астрід одній шведській газеті в 1950-х. Журналіст хотів дізнатися, як Астрід Ліндгрєн пережила раптову втрату чоловіка в 1952 році. Ось що відповіла жінка:

Я передусім прагну бути разом зі своїми дітьми. Тоді вже з друзями. А найдуже хочу залишитися сама із собою. Цілком і повністю. Захист людини від ви-

бриків життя немічний та мізерний, якщо він чи вона не навчаться самотності. Це чи не найголовніша річ.

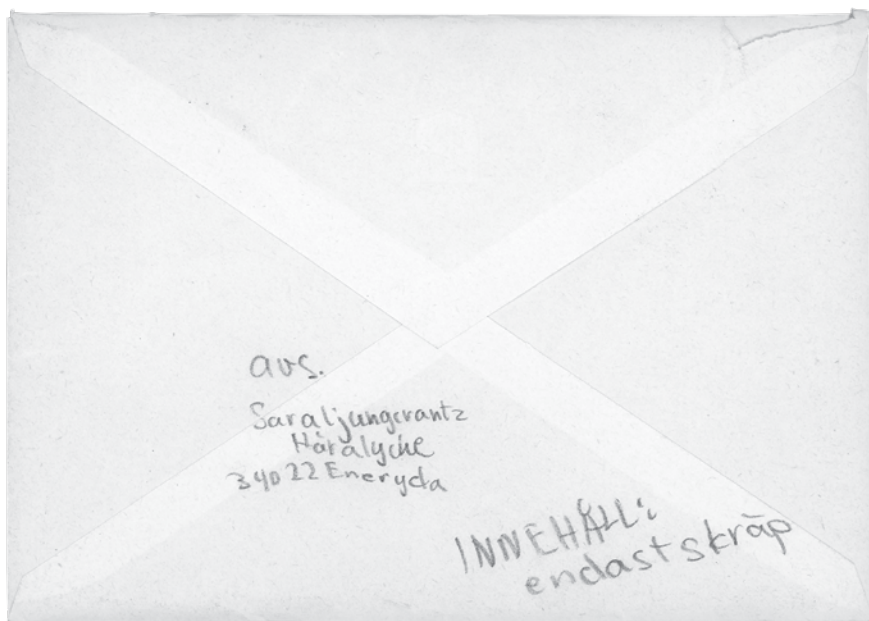
Тверде переконання Астрід Ліндгрєн у тому, що людина мусить бути готова до самотності в будь-якому віці, стало також центральним у її обережних напучувальних листах до Сари. Дівчинці було важко знаходити спільну мову з членами сім'ї, друзями, шкільними вчителями та психологами. Вона зовсім не цінувала вміння залишатися наодинці з собою. Коли письменниця, до якої підкрадалася старість, у перших чотирьох-п'яти Сариних листах почала поволі впізнавати дещо зі свого молодечого життя, а Сара писала, що вона «сама, всіма забута і нікому не потрібна», то взялася розкрити таємницю власної непростості юності:

Ох, бажаю тобі здобути право бути щасливою та витерти сльози зі щік. Та це добре, що ти здатна відчувати й перейматися іншими та сумувати, це й зближує мене з тобою. Мені здається, що найважчі періоди життя людини — це, власне, юність і старість. Згадую свої молоді літа як щось сумовите й обтяжливе.

Сара ховала всі послання від Астрід під матрацом. Це були довгі листи, у яких письменниця аж ніяк не вивищувалася над дівчиною, а, навпаки, виявляла солідарність із її проблемами й розуміла підважену конфліктами реальність

Двоє підлітків із різницею в пів століття. В особі Сари Люнкранц, з якою листувалась у 1970-х роках, Астрід Ліндгрєн частково впізнає себе — юну непокірну дівчину з Вімербу початку 1920-х. (Фото: приватний архів/Saltkråkan)

Сарині листи й конверти з коментарем у стилі «Зміст: саме сміття» відбивають низьку самооцінку дівчинки. Щось, що Астрід інстинктивно розуміла, тож 12 червня 1975 року написала своїй юній приятельці: «Ми всі прагнемо любові, це очевидно і зрозуміло, думаю, більшість дівчаток серйозно сумніваються, що їх хтось колись полюбить». (Фото: Національна бібліотека/Saltkråkan)

Сари. Листи водночас показували ту непристосовану до життя юну особу, якою колись також була Астрід, тоді ще з прізвищем Ерікссон. Розумна, глибоко меланхолійна, бунтівна, повна очікувань і невизначеності дівчина підліткового віку в якомусь непримітному містечку 1920-х. Цей поступово пережитий досвід власної юності розгорівся з особливою силою навесні 1972 року, коли Сара в надзвичайно драматичному листі розповіла про своє нетривале перебування в дитячій психіатричній лікарні. Її помістили туди через напади тривоги й неодноразові конфлікти з членами родини. Ще ніколи в житті Сара не почувалася такою «негарною, дурною, тупою, ледачою», писала дівчина. Астрід Ліндгрен відповіла миттєво. Вона розпочала свій лист теплими словами підтримки «Саро, моя Саро», що, як і назва роману «Міо, мій Міо», адресовані кожній людській дитині. Тій, що в прямому й переносному значенні самотньо сидить на лавці в порожньому парку:

Ти пишеш у цьому своєму листі «негарна, дурна, тупа, ледача». Те, що ти не дурна і не тупа, я переконаюся з твоїх листів, про все інше не можу нічо-

го сказати. А щодо того, що ти негарна, то знай: у тринадцять років людина завжди собі не подобається, я в цьому віці думала, що найпотворніша у світі і що ніхто ніколи не закохається в мене — і тільки згодом усвідомила, що не такий страшний чорт, як його малюють*.

Листування між ними досягло апогею, коли в 1973–1974 роках вийшла друком повість «Брати Лев'яче Серце» й Астрід Ліндгрєн мусила вирішувати гору справ. Не лише з інтерв'ю й читаннями у своїй країні та за кордоном, а й у зв'язку зі смертями людей, з якими була тісно пов'язана. Ішлося передусім про старшого брата Гуннара, майже її ровесника, який у часи молодості мав близькі й довірливі стосунки із сестрою. Астрід в іронічних листах часто знаходила полегшення для свого дикого, пожадливого до танцю дівочого серця. З горем передчасної втрати Гуннара в 1974 році збіглося в часі бажання всіх на світі обговорити з авторкою книжку «Брати Лев'яче Серце».

Сара також. Вона отримала спеціальний примірник книжки поштою, охоче взялася за нього, а вже згодом прочитала цю «дурнувату» рецензію в «Дагенс Нюгетер» і розпачливо написала Астрід. Як можна не полюбити захопливу книжку, що торкає за душу й водночас сповнена сердечного тепла та спокою? Астрід Ліндгрєн не знала відповіді, натомість хотіла висловитися про щось інше щодо Сариних листів за 1973–1974 роки. Новина полягала в тому, що п'ятнадцятирічна дівчинка закохалася в одного зі своїх учителів. Поступово життя й кохання так ускладнилися для Сари, що вона в листі до Астрід у грудні 1973 року на окремому аркуші паперу спробувала проаналізувати себе:

Я давно дивуюся, як так вийшло, що я мовби не живу. У своїх роздумах я зайшла аж до фальші і втрати ідентичності. А мені так хотілося б бути собою. Але хто я? Напевно, я ще не знаю жодної людини, яка була б сама собою.

Лист Сари так захопив Астрід Ліндгрєн, що напередодні Нового року, коли вона зазвичай відмовляла собі в товаристві й насолоджувалася самотністю під звуки Бетховена та Моцарта, за читанням цікавої книжки й звичайними новорічними нотатками, озирючись на минулий рік, що таки вирішила відповісти на нього. Астрід сіла за друкарську машинку в останні години старого року й дозволила своїм думкам поблукати. Повернутися в часі у свою

* Тут і далі цитовано за вид.: Астрід Ліндгрєн, Сара Швардт. «Твої листи я зберігаю під матрацом...». Листування 1971–2002 / пер. зі швед. Галина Кирпа. К. : Рідна мова, 2019. — Тут і далі примітки перекладачки, якщо не вказано іншого.

Дванадцятирічна Каті — головна героїня й оповідачка трьох книжок Астрід Ліндгрєн: «Каті в Америці», «Каті в Італії» та «Каті в Парижі», що вийшли друком у Швеції впродовж 1950–1953 років, а трохи згодом у Данії. (Фото: Енс Андерсен)

віммербюзьку молодість: «Коли я читаю те, що ти пишеш про себе, то, здається, багато чого впізнаю такого, над чим я сама замислювалася, будучи у твоєму віці». Астрід Ліндгрєн хотіла, зокрема, прокоментувати філософський початок в аналізі Сарі, у якому йшлося про небажання людей показати своє справжнє «Я».

Атож, ти маєш слухність! Жодна людина не відкриває душі повністю, навіть якщо і прагне це зробити. Але кожен замкнений у свою самоту. Усі люди самотні, хоч навколо деяких крутиться стільки людей, що вони не розуміють цього або не помічають. До якогось дня... Але ти закохана, а це дивовижний стан душі.

Водночас Астрід Ліндгрєн зворушив самокритичний різдвяний лист Сарі, її опис почуття закоханості в учителя. Ліндгрєн не насмілилася висловитися з моралізаторством чи застереженням. Натомість вона написала (і повторила це в кількох наступних листах), що любов — найкращі у світі ліки від страху й невпевненості. «Закоханість, навіть “нешаслива”, підсилює смак життя, і цей факт беззаперечний».

Сара Люнґкранц і Астрід Ліндґрен ніколи в житті не бачилися, найкоротша відстань поміж ними пролягала в листах упродовж 1972–1974 років. Окрім листа в 1976 році, у якому вже сімнадцятирічна Сара розповіла, що саме відкрила для себе, коли перечитала три книжки про юну Каті з Каптенсґатан. Твори з'явилися в 1950–1953 роках. Трилогія про молоду дівчину, яка подорожує до США, Італії й Парижа, породила в Сари бажання мандрувати й жити. Однак вона не могла не запитати в письменниці, чи не була вісімнадцяти-дев'ятнадцятирічна Астрід Ліндґрен прототипом головної героїні. «Чи не була ти трохи схожа на Каті?»

Це доречне запитання змусило 68-річну Астрід Ліндґрен задуматися над тим, що вона знайшла, коли прибирала в деяких шухлядах і виявила кілька листів та пожовклий аркуш паперу з цього непростого 1926 року, коли їй довелося поїхати з дому:

Я недавно знайшла записку, яку написала, будучи десь у твоєму віці, що лежала в якомусь листі, ось вона: «Life is not so rotten as it seems»*. Хоч я вважала — достоту, як і ти, — що в житті нема просвітку. Очевидно, в книжках про Каті трішки прибрехано (так висловлювалася Сара), щоб показати почуття справді молодій людині. Але Каті все-таки встигла подорослішати, вона там не була така вже й юна. Коли мені минуло 19–20 років, я хотіла покінчити життя самогубством, тоді я жила разом із дівчиною, якій того хотілося ще дужче (...). Але потім я мало-помалу пристосувалася, і життя мені здавалося досить прийнятним. Тепер же, у своєму похилому віці, я думаю, що дуже важко бути щасливим, оскільки світ такий, як є, і мене втішає те, що я вже не молода. Господи, оце так підбадьорила! Раптом помітила. Вибач! (...) Бувай, Сара. Life is not so rotten as it seems.

---

* З англ. «Життя не таке нікчемне, як здається».